

RESOLUCIÓ DE LA SINDICATURA DE GREUGES

QUEIXA RELATIVA AL DRET A LA IGUALTAT I LA DIVERSITAT (NO DISCRIMINACIÓ)

ANTECEDENTS

Descripció dels fets objecte de la queixa

En data 10 de juny de 2024, l'Oficina per la No Discriminació va fer arribar a aquesta Sindicatura la queixa del ciutadà en què manifestava la seva disconformitat per l'actuació de la Guàrdia Urbana de Barcelona (GUB) perquè la considerava desproporcionada i amb motivació racista. Els fets són els següents:

El dia 9 de maig de 2024, cap a les 00.41 hores, va ser aturat per la GUB quan tornava del gimnàs. Els agents li van preguntar on anava i què portava a la motxilla. Ell va voler seure en un banc per mostrar-los la motxilla i un agent el va agafar per l'espatlla. Després, el van reduir tirant-lo a terra, li van donar una puntada de peu al mòbil quan intentava enregistrar el moment i li van posar les manilles.

Van arribar més agents policials, el van aixecar de terra i el van portar al cotxe policial, on ell es resistia a entrar perquè no havia fet res. Va passar molta por i es va posar a plorar. Finalment, els agents de la GUB li van treure les manilles, li van tornar les pertinences i li van donar una butlleta de denúncia per desobediència a l'autoritat.

Tot seguit, el ciutadà va anar a Urgències de l'Hospital Clínic de Barcelona, on va ser atès per les lesions patides arran de l'actuació policial. L'informe mèdic descriu excoriacions als avantbraços i el genoll dret, dificultat per a la pronosupinació i dolor a la palpació de la zona interna del colze dret. L'informe mèdic també inclou com a antecedents previs rellevants per a aquest cas: "Hipoacúsia mixta moderada esquerra i severa dreta. Portador d'audiòfon."

Actuacions fetes

Admesa a tràmit la queixa, la Sindicatura va iniciar la instrucció de l'expedient. Va estudiar els fets i la legislació aplicable, amb la finalitat de valorar si s'havien aplicat els **principis de bona administració** per a la salvaguarda dels drets fonamentals a la ciutat.

Després d'examinar el contingut de la queixa i la documentació aportada per la persona interessada, es va considerar convenient dirigir-se a l'**Àrea de Prevenció, Seguretat, Convivència i Règim Intern** per tal de conèixer les intervencions realitzades en relació amb la queixa presentada.

Els dies 17 de juny i 16 d'agost de 2024, es va sol·licitar a aquest organisme la informació necessària per a l'estudi de la queixa.

Resposta dels òrgans afectats

Els dies 16 de juliol i 4 d'octubre de 2024, aquesta Sindicatura va rebre la informació sol·licitada. Els escrits exposen la descripció que la GUB fa de les circumstàncies en les quals es va produir la intervenció policial amb el ciutadà.

CONSIDERACIONS

1. Justificació de la intervenció policial

En els escrits lliurats, l'Àrea de Prevenció, Seguretat, Convivència i Règim Intern explica que l'actuació policial es va produir perquè els agents van observar que l'interessat, en veure la patrulla, va canviar la trajectòria amb la intenció d'eludir-la. Van demanar-li que s'aturés i l'interessat no va fer cas de les indicacions, per la qual cosa van haver de barrar-li el pas amb el vehicle policial.

Així mateix, els agents indiquen que l'interessat es mostrava desconfiat i s'aferrava a la motxilla, motiu pel qual li van demanar que s'identifiqués i els deixés mirar l'interior de la motxilla. Que l'interessat es va negar a facilitar l'escorcoll de la motxilla i va començar a cridar i a mostrar-se agressiu verbalment. Per aquest motiu van fer servir la força imprescindible per retirar-li la motxilla.

Els agents també exposen que el ciutadà oferia resistència activa i cridava demanant ajuda, per la qual cosa el van emmanillar i van requerir la col·laboració d'altres patrulles de la GUB. A més a més, van activar el dispositiu de gravació que portava el caporal.

Continuant amb la descripció dels fets dels agents, mantenen que el ciutadà es va calmar i li van poder treure les manilles. A la motxilla hi van trobar uns audíofons, material esportiu, un telèfon i una targeta acreditativa de discapacitat amb un grau del 50%. Finalment, li van lliurar una butlleta de denúncia per desobediència a l'autoritat, que, valorant les circumstàncies de la persona i els fets, no es va tramitar.

Un cop fixades les dues versions dels fets, és important assenyalar que hi ha una discrepància sobre el motiu que va donar lloc a la intervenció policial. D'una banda, els agents de la GUB justifiquen la intervenció per l'actitud sospitosa del ciutadà, que va intentar esquivar la patrulla de la GUB i va fer cas omís de les seves indicacions.

D'altra banda, el ciutadà considera que no hi havia cap motiu que justificés la intervenció policial, atès que va ser aturat sense cap justificació quan tornava a casa del gimnàs. Considera que l'actuació va ser desproporcionada i amb motivació racista.

Tot i semblar que les dues versions dels fets són completament oposades, també poden resultar compatibles si es té en compte que el ciutadà té una discapacitat auditiva reconeguda del 50%. A més, en el moment dels fets objecte d'aquesta queixa no portava els audíofons posats, sinó que els portava a la motxilla, per la qual cosa cal entendre que no podia sentir-hi bé.

Tenint això en compte, és plausible interpretar que el ciutadà no podia sentir les indicacions de la GUB, i per aquest motiu no es va aturar quan els agents li ho van exigir. Això seria compatible amb la seva vivència de falta de motivació i desproporció de la intervenció policial i també pot justificar la manca de confiança i la por cap als agents. Com a fet que avala aquesta possible interpretació també cal valorar que no es va trobar cap motiu pel qual el ciutadà hagués d'amagar-se de la policia.

D'altra banda, el fet de fer cas omís dels agents va ser interpretat pels agents com una desobediència i com un indicatiu de la comissió d'algun il·lícit per part del ciutadà, cosa que va justificar la intervenció a efectes d'identificar-lo i registrar les seves pertinences.

Cal tenir en compte que l'article 7 del Reial decret legislatiu 1/2013, de 29 de novembre, pel qual s'aprova el text refós de la Llei general de drets de les persones amb discapacitat i de la seva inclusió social, reconeix que les persones amb discapacitat tenen els mateixos drets que els altres ciutadans conforme al nostre ordenament jurídic.

Aquest article també disposa que, per fer efectiu aquest dret a la igualtat, les administracions públiques han de promoure les mesures necessàries perquè l'exercici en igualtat de condicions dels drets de les persones amb discapacitat sigui real i efectiu en tots els àmbits de la vida.

En el cas que ens ocupa, **el fet de tenir una discapacitat auditiva probablement ha posat el ciutadà en una situació de desavantatge** en relació amb una persona amb plenes capacitats, ja que d'haver sentit adequadament les indicacions de la GUB segurament s'hauria evitat tota la intervenció posterior.

2. La identificació i registre policial a la ciutadania

Hem de dir que **la identificació i el registre de persones a l'espai públic és una actuació policial que, de per si, incideix en els drets fonamentals de les persones** reconeguts en els articles 18.1 i 10.1 de la Constitució espanyola, i que afecta directament el dret a la intimitat personal. És inevitable que una actuació policial d'aquest tipus suposi un conflicte entre els drets fonamentals de la persona a la qual es fa la intervenció i la investigació policial en compliment de funcions de prevenció.

La identificació de persones en llocs públics es regula a l'article 16 de **la Llei orgànica 4/2015, de 30 de març, de protecció de la seguretat ciutadana**, que legitima els agents policials per a la pràctica d'identificacions a la via pública, però **ho limita únicament a dos supòsits: que hi hagi indicis de participació en la comissió d'una infracció i que raonablement es consideri necessari per a la prevenció de la comissió d'un delictes**.

El Tribunal Suprem ha tractat la qüestió dels "indicis racionals" en algunes sentències, com la STS 525/2000, que disposa que, per a la legitimitat de l'actuació dels agents, és necessària una justificació racional que es basi en sospites fundades o en indicis racionals que evitin l'arbitrarietat. També n'ha parlat a la STS 2449/1993, que diu que els agents poden actuar per simples sospites sempre que no siguin il·lògiques, irracionals o arbitràries. Per tant, l'actuació policial s'ha d'emmarcar en uns límits de discrecionalitat tolerables, en què els agents han de valorar si l'indici és suficient per justificar l'actuació.

En el cas objecte d'estudi, tal com s'ha comentat, l'actuació dels agents va estar motivada per la detecció que l'interessat canviava de direcció quan va veure la patrulla i va fer cas omís de les indicacions dels agents.

Ara bé, a més de l'existència d'indicis raonables en l'actuació que duguin a terme, els agents han de respectar una sèrie de principis bàsics, establerts a la Llei orgànica 4/2015, de 30 de març, de protecció de la seguretat ciutadana. Aquesta llei disposa que "en la pràctica de la identificació s'han de respectar estrictament els **principis de proporcionalitat, igualtat de tracte i no discriminació** per raó de naixement, nacionalitat, origen racial o ètnic, sexe, religió o creences, edat, discapacitat, orientació o identitat sexual, opinió o qualsevol altra condició o circumstància personal o social". Aquests principis s'han de garantir, ja que transgredir-los pot comportar conseqüències en la validesa de l'actuació.

3. La proporcionalitat en l'ús de la força

El punt següent que cal considerar és la proporcionalitat en l'ús de la força per part dels agents de la GUB. Per valorar-ho cal tenir presents els principis bàsics sobre l'ús de la força i d'armes de foc pels funcionaris encarregats de fer complir la llei adoptats pel Vuitè Congrés de les Nacions Unides sobre Prevenció del Delicte i Tractament del Delinqüent, que va tenir lloc a l'Havana (Cuba) del 27 d'agost al 7 de setembre de 1990.

El principi bàsic 4 estableix que els funcionaris encarregats de complir la llei han d'utilitzar en la mesura que sigui possible mitjans no violents abans de recórrer a l'ús de la força i d'armes de foc. Així mateix, diu que **poden utilitzar la força** i armes de foc **solament quan altres mitjans resultin ineficaços o no garanteixin de cap manera l'assoliment del resultat previst.**

En aquest mateix sentit, i pel que fa a la normativa estatal, l'article 10 de la Llei 16/1991, de 10 de juliol, de les policies locals disposa que els policies locals han d'observar en tot moment un tracte correcte i acurat amb els ciutadans (...) i proporcionar-los informació completa i tan àmplia com sigui possible sobre les causes i la finalitat de totes les seves intervencions.

Així mateix, també preveu que en l'exercici de les seves funcions, **els agents es regeixin pels principis de congruència, oportunitat i proporcionalitat en la utilització dels mitjans al seu abast.**

El principi de proporcionalitat s'entén com la utilització del mitjà adequat en relació amb el fi concret perseguit. En aplicació al cas que ens ocupa, els agents indiquen que l'interessat va oferir resistència activa, es va tirar damunt d'un banc públic per seure i va cridar per demanar ajuda. És per aquest motiu que el van emmanillar, per la seva seguretat i la dels agents.

Pel seu costat, el ciutadà relata que els agents el van tirar a terra i el van emmanillar quan ell tan sols volia acostar-se a un banc per ensenyar-los l'interior de la motxilla. Tot i que els agents no reconeixen haver reduït a terra el ciutadà, ell presenta un **certificat mèdic que descriu lesions que podrien ser compatibles amb una reducció a terra, amb erosions als avantbraços i el genoll.**

De nou, no es pot determinar quina versió dels fets preval perquè ens trobem amb dues versions molt diferents. En tot cas, del relat dels fets d'ambdues parts es desprèn que els agents van fer ús de la força contra el ciutadà i que, almenys, li van posar les manilles. El fi concret perseguit amb aquesta força va ser controlar la conducta imprevisible del ciutadà i preservar la seva seguretat i la dels agents.

Per part dels agents de policia no es donen detalls del comportament del ciutadà més enllà de dir que estava agitat i podia suposar un perill per als agents i per a si mateix. Tampoc ha estat possible parlar amb el ciutadà per conèixer més detalls dels fets, atès que no ha facilitat un contacte telefònic ni ha contestat els correus electrònics que la Sindicatura i l'Àrea de Prevenció, Seguretat, Convivència i Règim Intern. És per aquest motiu que no es pot entrar a valorar si l'actuació va ser proporcionada i adequada amb el fi concret perseguit. Tanmateix, és convenient recordar que **els agents han de fer servir, en la mesura que sigui possible, mitjans no violents abans de recórrer a l'ús de la força.**

4. La gravació d'intervencions d'agents de l'autoritat

El ciutadà, en la seva queixa, relata haver intentat agafar el telèfon mòbil amb la intenció de gravar la intervenció policial i que els agents li ho van impedir, van donar una puntada de peu al seu dispositiu mòbil i li van impossibilitar enregistrar el que estava passant. D'altra banda, els agents de la GUB manifesten que es van trobar el mòbil dins de la motxilla quan la van registrar.

Aquesta no és la primera vegada que la Sindicatura rep una queixa que denuncia la pràctica d'alguns agents que impedeixen a la ciutadania gravar les intervencions policials, i fins i tot decomissen els dispositius mòbils i n'esborren les imatges obtingudes. Aquests agents s'emparen en la Llei orgànica 4/2015, de 30 de març, de protecció de seguretat ciutadana, que, en l'article 36.23, prohibeix l'ús no autoritzat d'imatges o dades personals o professionals d'autoritats o membres de les forces i cossos de seguretat que pugui posar en perill la seguretat personal o familiar dels agents o de les instal·lacions protegides o en risc l'èxit d'una operació, tot respectant el dret fonamental a la informació.

No obstant això, i tenint en compte el redactat d'aquest article, es pot afirmar que no hi ha cap prohibició genèrica que impedeixi gravar els membres de les forces i cossos de seguretat, sinó que la prohibició únicament fa referència a l'ús no autoritzat d'imatges que pugui posar en perill la seguretat dels agents, la seva família, instal·lacions protegides o l'èxit d'una operació.

D'altra banda, la Sindicatura de Greuges constata que la majoria de les queixes referides a un tracte inadequat per part dels agents de la GUB es tanquen amb el pronunciament que no es pot provar el tracte denunciat per part de la ciutadania. S'ha corroborat la dificultat per conèixer les circumstàncies que envolten les denúncies i que la gravació amb el mòbil és l'única prova de què en moltes ocasions es disposa.

La immediatesa de les actuacions policials fa difícil aportar proves que permetin acreditar els fets i, davant la manca d'elements probatoris, s'acostuma a concloure que

no es pot provar el tracte denunciat. Tot això, sense tenir en compte la possibilitat que els i les agents narrin els esdeveniments amb la càrrega de subjectivitat pròpia de qui pot ser part perjudicada.

Davant d'aquesta situació, es considera adient **recordar a la policia que no es pot prohibir la gravació als membres de les forces i cossos de seguretat, llevat que amb l'ús d'aquestes imatges es puguin posar en perill els o les agents, la seva família, instal·lacions protegides o l'èxit d'una operació.** Aquestes circumstàncies que justifiquen la prohibició de la gravació han de ser fonamentades en cada ocasió, sense que pugui deduir-se una prohibició genèrica de gravar els i les agents de policia en totes les ocasions.

5. Ús del dispositiu personal de gravació per part dels agents policials

La utilització de dispositius de gravació personals entre els agents de la GUB té com a objectiu aportar transparència, seguretat jurídica i garanties, tant a la ciutadania com a la mateixa GUB.

Precisament, la Sindicatura ha recomanat al consistori, de manera recurrent, que s'incrementés el nombre de càmeres unipersonals a l'uniforme dels i de les agents de la GUB a fi de garantir els drets de la ciutadania i de la GUB, i d'aportar elements probatoris de les intervencions policials per evitar que la ciutadania hagi d'assumir la càrrega de la prova.

Per habilitar la utilització de càmeres de vídeo per part de la policia en llocs públics, l'article 6 de la Llei orgànica 4/1997, de 4 d'agost, per la qual es regula la utilització de càmeres de vídeo per les forces i cossos de seguretat en llocs públics, estableix que cal que es donin els principis de proporcionalitat, en la versió doble d'idoneïtat i d'intervenció mínima.

La idoneïtat determina que només es pot emprar la càmera de vídeo quan resulti adequat, en una situació concreta, per al manteniment de la seguretat ciutadana. D'altra banda, la intervenció mínima exigeix la ponderació, en cada cas, entre la finalitat pretesa i la possible afectació per la utilització de la càmera de vídeo del dret a l'honor, la pròpia imatge i la intimitat de les persones.

Pel que fa a les càmeres mòbils, a banda de la concurrència d'aquests principis, s'exigeix que hi hagi un perill concret per a la seguretat ciutadana.

En el cas que ens ocupa, els agents de la GUB expliquen que el caporal que va activar el dispositiu de gravació personal va avisar prèviament el ciutadà d'aquesta circumstància. Les imatges les va visionar la Unitat de Deontologia i Afers Interns (UDAI), la qual va fer constar que havia quedat enregistrat l'estat d'alteració del

ciudadà. La UDAI no va fer cap referència al fet que s'hagués gravat el moment en què se li van posar les manilles o es va fer servir la força cap al ciudadà. En conseqüència, cal entendre que aquesta part no va quedar enregistrada i que la gravació va començar amb posterioritat a l'ús de la força.

Cal dir que aquesta Sindicatura no ha pogut tenir accés a les imatges enregistrades, atès que s'havien esborrat per haver transcorregut el termini màxim de 90 dies de conservació que estableix l'article 18.3 de la Llei orgànica 7/2021, de 26 de maig, de protecció de dades personals tractades per a fins de prevenció, detecció, recerca i enjudiciament d'infraccions penals i d'execució de sancions penals.

Així les coses, no és possible afirmar que en aquest cas s'hagi fet un ús del dispositiu de gravació personal amb la concurrència d'un perill concret per a la seguretat ciutadana i d'acord amb els principis d'idoneïtat i intervenció mínima.

DECISIÓ

D'acord amb el que disposen l'article 143 de la Carta municipal de Barcelona i el reglament que regula la Sindicatura de Greuges de Barcelona, aquesta institució té com a missió valorar si s'ha produït un greuge. Considerats els fets i les normes aplicables, conclou que, en aquest cas, **no tenim elements suficients per afirmar que l'actuació de l'Àrea de Prevenció, Seguretat, Convivència i Règim Interior pel que fa al tracte rebut pel ciudadà fos ajustada a dret.**

Per tot el que s'ha exposat, aquesta Sindicatura emet la decisió següent:

- **Recordar a l'Àrea de Prevenció i Seguretat** que s'han de fer servir, en la mesura que sigui possible, mitjans no violents abans de recórrer a l'ús de la força.
- **Recordar a l'Àrea de Prevenció i Seguretat** que no es pot prohibir la gravació als membres de les forces i cossos de seguretat llevat que amb l'ús d'aquestes imatges es puguin posar en perill els o les agents i la seva família, instal·lacions protegides o l'èxit d'una operació.
- **Recordar a l'Àrea de Prevenció i Seguretat** que els dispositius de gravació personal a l'espai públic s'han de fer servir d'acord amb els principis d'idoneïtat, intervenció mínima i concurrència d'un perill concret per a la seguretat ciutadana.

Aquesta resolució es comunicarà a l'òrgan municipal competent, se'n donarà compte al Plenari del Consell Municipal en l'informe anual reglamentari i s'informarà la persona interessada del seu contingut.